

İLKE

Yeni Anayasa Tartışması

YEKTA GÜNGÖR ÖZDEN
(Anayasa Mahkemesi Önceki Başkanlarından)

Tartışmaları süren bir seçim sonucu yine iktidara gelen AKP'ne yaraşan ve yakışan, hukukçu ve hukukçu olmayan kimi bilim adamlarına hazırlatıldığı sonra da partili bir kuruldan geçirilip Başbakan'a verildiği öğrenilen Anayasa değişikliğine ilişkin yasa taslağının içeriği, alıştırılmak için olacak, basında parça-bölük yer almaktadır.

Asıl değerlendirmeyi tasarı ya da teklif biçiminde TBMM'ne sunulduğu zaman yapmak üzere genelde ülkemizdeki anayasa hareketlerine değinmeye öncelik vererek durumu değerlendireceğiz:

1. Ülkemizde ilk anayasa "Kanun-u Esasi" adlı, 23 Aralık 1876 günlü, 119 maddelik metindir. Abdülhamit tarafından 1877 de Meclis'in kapatılmasıyla yürürlükten kaldırılan bu anayasa 10 Temmuz 1908'de Meclis-i Mebusa'ı toplantıya çağırarak "İrade-i Seniye"den sonra 19 Temmuz 1908'de "Kanun-u Esasinin Yürürlüğü Hakkında Hatt-ı Hümayun"la yeniden yaşama geçirilmiş, 8 Ağustos 1909'da 24, 29 Ocak 1914'de 3, 15 Mayıs 1914'de 3, 25 Şubat 1916'da 1, 25 Şubat 1916'da 2, 7 Mart 1916'da 1, 21 Mart 1918'de 1 maddesi değiştirilmiştir.

2. TBMM 20 Ocak 1921'de 23 asıl, 1 ayrı maddeden oluşan "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu"nu kabul etmiştir. 1. maddesi cumhuriyete yürüyüş ve lâiklik açılımının kaynağıdır. 85 nolu bu Anayasa Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın dayanağıdır.

3. TBMM 29.10.1923 günlü, 364 nolu 6 maddelik yasa ile 85 nolu Anayasa'yı değiştirerek cumhuriyeti ilân etmiştir.

4. TBMM 20 Nisan 1924'de 105 maddelik "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu" adlı ilk T.C. Anayasası'nı kabul etmiştir. Beş kez değişiklik gören bu Anayasa 10.1.1945'de 4695 nolu yasayla Türkçeleştirildi. 24.12.1952'de 5597 nolu yasa ile osmanlıca yazılmış 491 nolu Anayasa yeniden yürürlüğe konuldu.

5. 27 Mayıs 1960 Devrimi'nden sonra Millî Birlik Komitesi ile Temsilciler Meclisi'nden oluşan Kurucu Meclis'in hazırladığı 157 asıl, 22 geçici maddeden oluşan T.C. Anayasası 9.7.-1961'de halkoyuna sunulurken kabûl edildi. 1969'la 1974 arasında yedi kez değişiklik gördü.

6. Millî Güvenlik Konseyi ile Danışma Meclisi'nden oluşan Kurcu Meclis'ce hazırlanıp 7.11.1982'de halkoyuna sunulan 2709 nolu T.C. Anayasası 177 asıl, 16 geçici maddeden oluşmaktadır. 1987-2007'de 13 kez değişiklik görmüştür.

Anayasa, ulusal yaşam andıdır. Devletin yapılanmasını sağlayan ulusal uzlaşma belgesi, devletle yurttaşların ilişkilerini düzenleyip hak ve özgürlükleri güvenceye bağlayan temel yasadır. Anayasalar iktidar ya da muhalefet partilerinin, yasama organlarının değil tüm ulusun malıdır. Ulusal onuru simgeleyen, ulusal hukukun kaynağı olan üstün kurallar dizgesidir. Olabildiğince geniş katılımı yürürlüğe girmesinde sayısız yarar vardır. Şimdi basına sızan ya da sızdırılan değişikliklerden, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurtuluş ve kuruluş felsefesi, Türkiye'yi Türkiye yapan Türk Devrimi'nin temelini oluşturan Atatürk ilkeleri, insan hakları ve gerçek demokratik gelişmeler için değil, iktidar partisinin amacına uygun değişikliklerin gerçekleştirilmek istenildiği anlaşılmaktadır.

Hukuk yönünden "olabilir"le, "Olamaz"lar sonra belirtilecektir. Kimi maddelerin değişikliği ya da tümüyle yeniden anayasa yaparak "değiştirme-yenileme" olsun "değişiklik" adıyla gündeme gelecek ve şimdi yürürlükte olan Anayasa gözetilerek koşullarına göre düzenlenecektir.

Yamalarla değil, yepyeni bir Anayasa özlenmektedir. Önceki anayasaların oluşumuna yönelik tartışmalara olanak vermeyen bir anlayış ve dayanışma ile, ulusal aydınlığı, hukuksallığı daha çok artıran, güvenceleri daha sağlıklı bir anayasa kazanmak hepimize onur verir. Devletin saygınlığı, ulusun yüceliği konusunda yeni bir atılım olmalıdır. Yalnızca siyasal değil, hukuksal bir ufuk değişikliği olmalı, Atatürk ilkeleri doğrultusunda hepimizi kucaklamalı, tartışmaları sonlandırmasa da azaltarak yaşamımıza esenlik katmalıdır. Ayrıntılı ya da kısa olması hazırlayanların yetenek ve yeterliğine bağlıdır. Özlü ama gerçekçi ve doyurucu olması gerekir. Bir daha Anayasa özlemi çekmemeliyiz. Hazırlanan taslakta her şey yanlış ve sakıncalı olmaz. Olumlulara katılırız. Ancak, Atatürk ilkeleri çıkarılıp dinsel açılımlı, bir tür Recep Tayyip ilkelerini yaşama geçirici bir Anayasa olamaz, açıklanan önerilerin çoğuyla olamaz. Buna katlanılamaz.

**

Anayasa konusundaki tartışmalar kuşkuları haklı çıkarmakta, rejim değişikliğine yönelik sinsi bir çabanın belirtilerini yansıtmaktadır. Mustafa Kemal'in önderliğinde, her alanda tam bağımsızlığı, özgürlüğü, ulusal egemenliği, Türkiye aydınlanmasını amaçlayarak Müdafaa-i Hukuk ruhu ve Kuva-yı Milliye ateşiyle kazanılan Ulusal Kurtuluş Savaşı'yla yurdumuz

kurtarılmış, işbirlikçi saltanat ve hilafet alaşağı edilerek demokrasiyi yaşama geçiren yönetim biçimi cumhuriyet ilân edilmiştir (1923).

Dinci Osmanlı döneminde bile kanlı kalkışmalarda bulunan gericiler, kul-kölelikten yurttaşlığa, ümmetten ulusa yükselten, uygarlığın olanaklarıyla donatan, lâiklikle insanlığın gereklerini edindiren bu çağdaş düzeni yıkıp araplaşmaya sürükleyen şeriat karanlığına gömme çabalarını her tür kötülükle sürdürmüşlerdir. Günümüzdeki ardılları da halkı aldatarak, inanç sömürüsünün değişik örneklerini sergileyerek ustalarının çirakları olduklarını göstermektedir.

Acı olanı, kimi bilim adamlarının yansızlıklarını yitirip, ün-şan ve çıkar için cumhuriyet karşıtlarına araç olmayı içlerine sindirmeleridir.

Rejimi yozlaştırıp ılımlı islâm savıyla ABD'nin uydusu, AB'nin uşağı yapmak oyunlarına döneklemlerle sapkınlar kışkırtmaları; aymazlarla bağnazların övgüleri; numaracı, ahlâksız, çıkarıcı maskaralarla madrabazların destekleri; Türkiye ve Atatürk düşmanlarının alkışlarıyla hız vermişlerdir. İnsan hakları, demokrasi, hukuk, din ve vicdan özgürlüğü bilincinden yoksun, siyasal ve parasal iktidarla emperyalist dış güçlere âlet olacak düşüklükteki alçaklar korosunu oluşturan mütarekeci ve mandacı kuyrukları, kendilerini bugüne getiren en büyük Türk devrimi Cumhuriyetin temeli, yaşamsal önemi ölçülemez. Atatürk İlkelerine saldırarak varlıklarını yadsımaktadırlar.

Suçlanmayı, aşağılanmayı, dışlanmayı, ezilmeyi okşanma sayarak Sevr'ci yabancılara yaranmaya çalışan kişilsiz ve niteliksiz, sahtekâr din sömürücülerine yanaşmaya, onların buyruğunu yerine getirip minarelerine kılıf hazırlamayı beceri sanan, şaibeliyle birlikteli te sakınca görmeyip hizmetlerine koşan ikiyüzlüler her zaman toplumun yüzkarası olmuşlardır.

Bilgilerini, becerilerini, deneyimlerini ulusal yarara sunmaktan kaçınan sözde aydınların suskunluğunu ve tembelliğini gözeterek sahneye çıkan azınlıkçı, yıkıcı, karanlık ve karışık kişiler, iktidar şakşakçısı medyanın makyajıyla gösterilere başlamıştır. Bir yurttaş duyarlığıyla eleştiri ve öneri getirmekten öte bir hukukçu, hattâ anayasa uzmanı kesilerek görüş verme, övme ve yerme akımı doğmuştur.

Devletin ülkesi ve ulusuyla bir insan ve hukuk kurumu olarak TEK'liğine, ülkenin TÛM'lüğüne, ulusun BİR'liğine yönelik saldırılara güç veren, bölücü ve yıkıcılarla LOZAN karşıtlarını umutlandıran bu zararlılar küstanlıklarını artırmıştır. Bunlar medyada ve kimi üniversitelerle kuruluşlarda yuvalanmış çı-ğırktanlardır. İktidarla birlikte AB'ne ve ABD'ne güvenmektedirler. Kimi çocukça tepkiler, kimi gel-gitler, kimi zikzaklar, kimi yalanlar, çelişkiler, "rest ve jest" ikilemini geride bırakan umut kırıcı

davranışlar birbirine eklenmektedir.

Siyasal çalkantılar, muhalefet partilerinin yurttaşları karamsarlığa iten tutumu, haklı çıkan “Anamuvafakat Partisi” nitelememiz dayanışma ve güven duygusunun giderek azalarak toplumsal barışın sarsılması, Meclis’e giren kürtçü grup düşünceleri ağırlaştırmaktadır.

Büyük Atatürk ve arkadaşlarının değerini bilememenin, onları tanıtamamanın, anlatamamanın derinleşen üzüntüsü açıktır. Bu ortamda kapılar arkasında Anayasa siparişi vermek, taslağı tartışmak, tüm ulusun - yurttaşların ortak değeri ve dayanağı olan metni bir partiye mal edecek davranış yeğlemek tepki çekmektedir.

Dünyanın üç-dört güzel anayasasından biri olan 1961 Anayasası’nın değeri bilinmedi. 19 yıl uygulandı. Onun kötü bir kopyası olan 1982 Anayasası 25 yıldır uygulanıyor. 14. yaması gündemde.

Türkiye Barolar Birliği 2001’de Yeni Anayasa Önerisi’ni kamuoyuna açıkladı, kimse önemsemedi, yazık oldu. Yeni bir Anayasa özlenmektedir. Ancak böyle bir anayasayı Kurucu Meclis yapar. Tek parti ağırlıklı yasama organı yapamaz. Ayrıca, yürürlükteki Anayasaya göre çalışma yapılır, yöntem uygulanır ve değiştirilmesi önerilemez maddelere dokunulamaz. İktidar ağırlığıyla halkoyuna sunulması hukuksallığı ve geçerliği için yeterli olamaz. Dinciliğin sınır tanımaz, ölçsüz kalkışmalarına kapı açacak değişikliklerle yürürlüğe konulmak istenen Anayasaya karşı direnme hakkı gündeme gelir. Anayasa çalışmalarının yöntemden içeriğe kadar her evresi, her aşaması büyük özen ister. Anayasa’da birleşmek olgusu ulusal yapının kıvanç veren düzeyini açıklar. Ayrışmak ise sorunlarla doğmak ve yaşamak demektir.

Siyasal, hukuksal, ekonomik, toplumsal nice iç ve dış sorun gözardı edilerek iktidarın amacına uygun Anayasa hazırlığı sakıncalıdır.

Yargı bağımsızlığı, hukuk devleti gerekleri, temel yasalar boşluk ve bozukluklarıyla ilgili zorunlu düzenlemeleri bırakıp cumhuriyetin nitelikleri, Atatürk ilkeleri, lâiklik, eğitim-öğretim, yargı kuruluşların, dokunulmazlık, yargı denetimi, Devrim Yasaları ulusal egemenlik, uluslararası kuruluşlar vd. konusunda olumsuz kurallar içeren değişiklik iktidar denetiminden geçip TBMM’ne geldiğinde değerlendirilecektir.

**

Bu arada 11. Cumhurbaşkanı seçimini öngören 5678 nolu Yasa’nın geçici 19. maddesinin yürürlükten kaldırılması ya da yeni bir anayasa

değişikliğiyle ilgili yasa ile düzeltilmesi gerekmektedir.

Anayasal karmaşa hukukta en sakıncalı, en olumsuz durumdur. Yeni bir anayasa ya da büyük bir değişiklik söz konusu olunca 5678 nolu Yasa'dan dönülüp Cumhurbaşkanlığı konusunun, ilgili öbür kurallarına uyumu ve dengesi sağlanarak yeniden ele alınması yararlı olacaktır.

İvedilikte yanlılık gazla olur.

Özellikle lâikliği tanımlamaya kalkışmak onarılması güç sakıncalar getirir. Önceki Anayasalarda lâikliğin tanımı yoktur. Değeri, önemi vurgulanmıştır. Ulusal yaşamın yararlı bir olgusudur. Taslaktaki tanım telâsı ve çabası AKP'nin anlayışını yaşama geçirme, egemen kılma dayatmasıdır. İktidar amigoları ve fırsatçılar hemen sarılıp savunmaya başlamışlardır.

Anayasa gerçek bir çağdaş hukuk devletiyle, gerçek demokratik yaşamın yasal kaynağı ve dayanağı olmalıdır. Anayasa düzene karşı girişimler için direnme hakkı, önemine göre bölümlerin değişmesi için nitelikli çoğunluk koşulu, değiştirilmesi önerilemez kurallar için özel belirleme düşünülmeli, "Sivil Anayasa" gibi gereksiz ve gerçekdışı tanımlardan kaçınmalı, hukukun siyasallaşması değil siyasetin hukuksallaşması duyarlılığıyla değişiklik gerektirmeyip uzun yıllar doyuruculuğunu koruyacak bir Anayasa'ya kavuşulmalıdır.